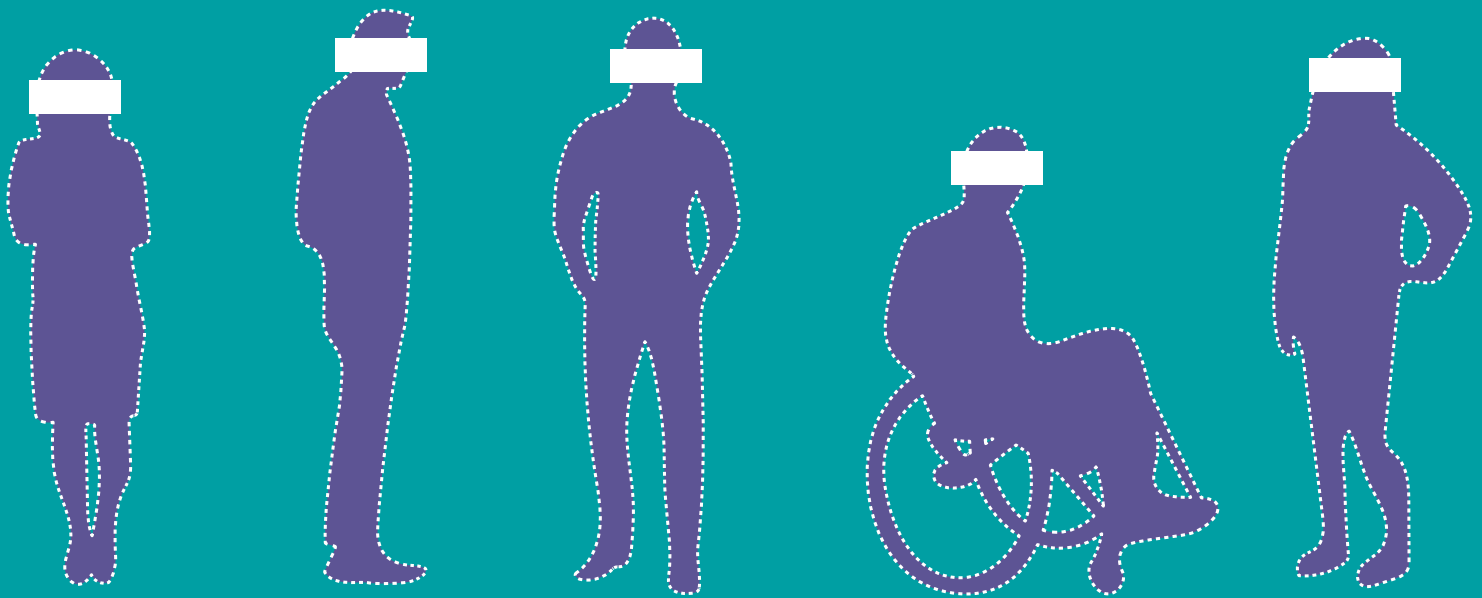

Rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje

Kako prepoznati rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje

Krivična djela počinjena iz mržnje motivirana rasizmom i ksenofobijom mogu imati različite oblike a njihova meta su osobe koje pripadaju različitim grupama koje žive širom regije koju pokriva OSCE. Iako su neke zajednice posebno ugrožene, bilo koja etnička ili rasna grupa može biti meta rasizma. Priroda ovih krivičnih djela kreće se od ispisivanja grafita do ubistava. Žrtvama i njihovim zajednicama, kao i društvu u cjelini, rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje šalju poruku o njihovoj nepoželjnosti. Postojanje ovakvih krivičnih djela također ukazuje na opće trendove netrpeljivosti prema nekim grupama. Svako može igrati neku ulogu u suzbijanju ovog i svih drugih oblika netolerancije. Ova brošura naglašava efekte takvih djela i pruža smjernice za prepoznavanje rasističkih i ksenofobnih krivičnih djela počinjenih iz mržnje.

se počinitelj s namjerom usmjeri na pojedinca ili imovinu zbog jedne ili više zaštićenih karakteristika ili izrazi netrpeljivost prema zaštićenoj karakteristici ili karakteristikama tokom izvršenja krivičnog djela.

Šta su rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje?

Rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje su **krivična djela motivirana predrasudama koje proizlaze iz rasizma ili ksenofobije**. Takva krivična djela su usmjerena na osobe, imovinu ili udruženja povezana s ljudima ili grupama zbog njihove stvarne ili percipirane rase, etničkog porijekla, jezika, migracijskog statusa itd. Predrasuda se manifestira bilo kroz odabir mete (npr. kulturni klub koji posjećuju migranti) ili kroz rasističku ili ksenofobnu netrpeljivost koja biva izražena tokom izvršenja krivičnog djela. Rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje mogu biti usmjerena i protiv manjinskih i protiv većinskih grupa.

Rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje mogu biti usmjerena i na osobe ili imovinu zbog njihove povezanosti, profesionalnog djelovanja ili aktivizma u oblasti borbe protiv rasizma i ksenofobije, kao što su organizacije civilnog društva koje rade s izbjeglicama i drugim migrantima ili rasiziranim manjinama.

Bilo koji pojedinac ili grupa, bez obzira na rasno ili etničko porijeklo, može biti žrtva rasističkog i ksenofobnog

Šta je krivično djelo počinjeno iz mržnje?

Krivično djelo + motiviranost predrasudama = krivično djelo počinjeno iz mržnje

- Krivična djela počinjena iz mržnje sastoje se od dva elementa: krivičnog djela i motiviranosti predrasudama.
- Prvo, krivična djela počinjena iz mržnje zahtijevaju počinjenje osnovnog krivičnog djela. Drugim riječima, počinjeno djelo mora biti krivičnim zakonom utvrđeno kao krivično djelo. Ako nema osnovnog krivičnog djela, nema ni krivičnog djela počinjenog iz mržnje.
- Drugi element krivičnog djela počinjenog iz mržnje je da počinitelj to djelo mora počiniti sa određenom predrasudom kao motivom ili motivima (poput predrasuda prema invaliditetu, vjerskoj ili etničkoj pripadnosti, boji kože i/ili rodu žrtve). Prisustvo predrasude kao motiva je ono što razlikuje krivična djela počinjena iz mržnje od običnih krivičnih djela.
- Krivično djelo počinjeno iz mržnje nastaje kada

Nyamusi Nyambok iz Afro-švedskog nacionalnog udruženja (Afrosvenskarnas Riksorganisation) govori tokom ODHR-ovog sastanka o implementaciji obaveza iz ljudske dimenzije, na radnoj sjednici o borbi protiv rasizma, ksenofobije, netolerancije i diskriminacije u Varšavi, 20. septembra 2018. (OSCE/Piotr Markowski)

Stotine učesnika na maršu koji su u San Francisku mladi organizovali protiv anti-azijskog nasilja, 26. mart 2021. (Sheila Fitzgerald/Shutterstock.com)

krivičnog djela počinjenog iz mržnje. Međutim, rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje disproporcionalno su usmjerena na manjinske zajednice drugačije boje kože u odnosu na većinsko stanovništvo, npr. osobe afričkog ili azijskog porijekla te Rome i Sinte.

Rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje mogu imati mnoge različite oblike. Žrtve mogu biti meta zbog boje kože, etničkog porijekla ili zato što govore stranim jezikom.

Žene i muškarci na različite načine doživljavaju rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje, zbog čega je važno naglašavati potrebu za holističkim i višedimenzionalnim pristupom rješavanju ovih krivičnih djela, uzimajući u obzir višestruki identitet žrtava.

Od 2002. godine, države članice OSCE-a su se obavezale na djelovanje protiv rasizma, ksenofobije, diskriminacije i netrpeljivosti, te prevenciju i adekvatan odgovor na krivična djela počinjena iz mržnje.

Kako prepoznati rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje

Postoji više pokazatelja koji mogu pomoći da se identificira rasistička i ksenofobna predrasuda u potencijalnom krivičnom djelu počinjenom iz mržnje. Takvi pokazatelji, poznati kao „pokazatelji ili indikatori predrasuda“, mogu navesti nadležne organe da to krivično djelo posmatraju kao rasističko i ksenofobno krivično djelo počinjeno iz mržnje, te time osiguraju reakciju prilagođenu toj situaciji.

Sljedeća pitanja mogu pomoći u identificiranju rasističkih i ksenofobnih krivičnih djela počinjenih iz mržnje:

- Da li žrtve ili svjedoci smatraju da je incident motiviran rasizmom i ksenofobijom?
- Da li je bilo komentara, pisanih izjava, gesti ili grafita

koji upućuju na postojanje predrasuda? To može uključivati korištenje rasističkih i ksenofobnih uvreda, klišeja, stereotipa i predrasuda.

- Da li napadnute prostorije imaju profesionalni, pravni ili kulturni značaj, kao što su udruženje za borbu protiv rasizma, kulturni klub i/ili druga mjesta koja posjećuju osobe određenog rasnog/etničkog porijekla ili izbjeglice i drugi migranti?
- Da li je ta lokacija ranije napadana tokom nekog rasističkog i ksenofobnog incidenta ili krivičnog djela počinjenog iz mržnje? Da li je uzrokovana šteta uključivala ispisivanje rasističkih slogana?
- Kakva je bila priroda nasilja? Jesu li meta napada bili simboli koji predstavljaju određene rase/etničke grupe?
- Da li je žrtva bila „jasno prepoznatljiva“ kao pripadnik određene rase ili etničke grupe? Je li osumnjičeni pripadnik drugačije etničke ili rase grupe u odnosu na onu kojoj pripada žrtva?
- Da li je žrtva bila izbjeglica ili druga vrsta migranta? Da li je napadnuta lokacija povezana s osiguravanjem smještaja za izbjeglice i druge migrante, kao što je npr. sklonište?
- Da li osumnjičeni pripada grupi koja promiče mržnju? Tu bi mogle spadati različite ekstremno desničarske grupe ili grupe koje potiču rasističku i ksenofobnu netrpeljivost.
- Da li su na licu mjesta gdje se desilo krivično djelo ili incident pronađeni crteži ili grafiti simbola kao što su, između ostalog, nacistički simbol ili keltski križ?
- Da li se incident desio na neki značajan datum, bilo za počinitelja ili za pogođene zajednice, bilo iz historijskih, političkih ili vjerskih razloga?
- Da li se incident odnosio na ili desio na području postojećeg ili ranijeg međuetničkog sukoba?
- Postoji li drugi jasan motiv? Nepostojanje drugih motiva također je razlog da se razmotri motiviranost predrasudama.

Rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje trebaju se pratiti i evidentirati kao zasebna kategorija krivičnih djela. Kada je počinjeno krivično djelo motivirano višestrukim predrasudama, svaka od predrasuda se mora evidentirati i obraditi tokom istrage i procesuiranja. Podaci o rasističkim i ksenofobnim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje trebaju se prikupljati i razvrstati prema rodu, kako bi se bolje razumjelo u kojoj mjeri su žene a u kojoj muškarci pogođeni takvim krivičnim djelima i utvrdile odgovarajuće mjere za njihovo suzbijanje. Tokom istrage i rada na rasističkim i ksenofobnim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje, važno je imati na umu moguće višestruke identitete žrtve (kao što su vjerska ili etnička pripadnost i rod), jer to može imati značajne razlike u posljedicama po individualne žrtve.

Prijavljivanje, sprječavanje i odgovor na rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje

Kao i sva druga krivična djela počinjena iz mržnje, žrtve nedovoljno prijavljuju rasistička i ksenofobna krivična djela počinjena iz mržnje, a nadležni organi ih nedovoljno evidentiraju

kao takve, iz brojnih razloga. Time se otežava stvaranje precizne slike o ovom problemu.

Efektivan pristup pravdi za žrtve i dalje predstavlja ključni izazov kojim se države članice OSCE-a trebaju pozabaviti. Vlade imaju centralnu ulogu u osiguravanju pristupa pravdi, od početne procjene potreba žrtava koju vrše policijski službenici do jamčenja pružanja odgovarajuće zaštite i podrške svakoj žrtvi. Nepotpune istrage krivičnih djela počinjenih iz mržnje – uključujući djela motivirana rasizmom i ksenofobijom – mogu pogubno uticati na žrtve i društvo u cjelini.

Mnoga udruženja civilnog društva koja se bore protiv rasizma i ksenofobije prepoznala su značaj praćenja krivičnih djela počinjenih iz mržnje, između ostalog i kao zagovaračkog alata, i razvijaju svoje kapacitete za praćenje kroz terenski rad i online izvještavanje.

Da bi bili djelotvorni, policijski odgovori i javne politike vlada za suzbijanje rasističkih i ksenofobnih krivičnih djela počinjenih iz mržnje moraju se zasnivati na dokazima i zvaničnim podacima o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje, kao i izvještajima civilnog društva i međunarodnih organizacija. Povećan nivo

Primjeri rasističkih i ksenofobnih krivičnih djela počinjenih iz mržnje

- Crnkinja, članica zakonodavne vlasti, ubijena je tako što je upucana i izbodena. Tokom ubistva su izvikivani rasistički slogani.
- Na jednog Senegalca su počinitelji pucali dok se noću vozio ulicom na skuteru. Žrtva je pretrpjela povrede noge, hospitaliziran je i morao je biti operiran.
- Nekoliko azilantkinja koje nose marama više puta su bile izložene ksenofobnim uvredama i gađane su predmetima. Incidenti su se intenzivirali tokom muslimanskog svetog mjeseca ramazana.
- Dječak albanskog etničkog porijekla bio je izložen ksenofobnim i rasističkim uvredama i gurnut je pred autobus.
- Jedna grupa koja promiče mržnju prijetila je zaposlenicima nekoliko organizacija civilnog društva koje rade s migrantima i izbjeglicama.
- Spomenik romskim žrtvama koncentracionog logora iz Drugog svjetskog rata vandaliziran je antiromskim natpisima.

javne svijesti o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje, zvanično evidentiranje takvih krivičnih djela u državama članicama, mjere za ohrabrivanje žrtava da prijavljuju ova krivična djela, te praćenje i izvještavanje civilnog društva pomoći će u detaljnijem rasvjetljavanju rasprostranjenosti ovog problema, omogućavajući stvaraocima javnih politika da pronađu primjerene odgovore.

Šta vi možete učiniti?

Postoji niz organizacija koje mogu pomoći žrtvama krivičnih djela počinjenih iz mržnje. Tijela za ravnopravnost, institucije ombudsmana koje se bave diskriminacijom i organizacije civilnog društva imaju centralnu ulogu u suzbijanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje. Oni služe kao ključne poveznice između žrtava, zajednica i lokalnih vlasti. Možete kontaktirati vaše lokalno udruženje za podršku žrtvama ili instituciju ombudsmana, kao i organizacije navedene u nastavku, kako biste saznali više o rasističkim i ksenofobnim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje.

- Evropski centar za prava Roma (ERRC): errc.org
- Evropska mreža protiv rasizma (ENAR): enar-eu.org
- Equinet – Evropska mreža tijela za ravnopravnost: equineteurope.org
- Međunarodni institut ombudsmana (IOI): theioi.org
- Evropska mreža državnih institucija za ljudska prava (ENNHRI): ennhri.org

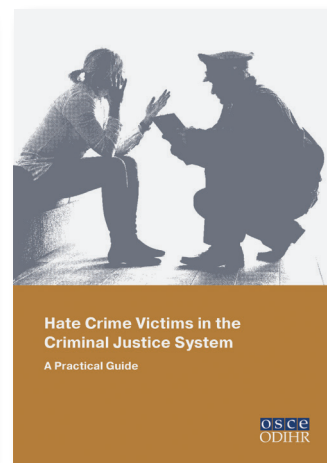
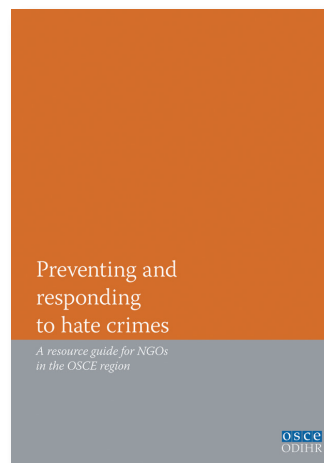
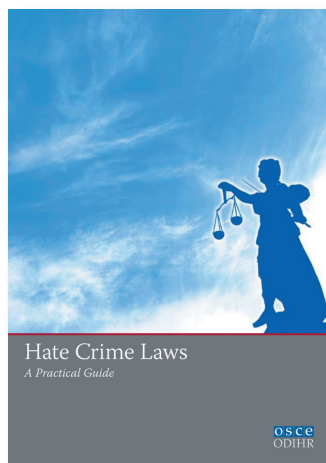
Vodiči ODIHR-a za krivična djela počinjena iz mržnje

ODIHR je objedinio dobre prakse država članica OSCE-a u rješavanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje i objavio ih kroz brojne publikacije dostupne na našoj web stranici:

<https://www.osce.org/odihr/guides-related-to-hate-crime>

ODIHR od 2006. godine prikuplja i objavljuje podatke o rasističkim i ksenofobnim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje. Saznajte više o rasističkim i ksenofobnim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i o tome kako organizacije civilnog društva mogu prijaviti incidente ODIHR-u tako što ćete posjetiti našu web stranicu posvećenu prijavljivanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje:

hatecrime.osce.org

Više informacija:

Za detaljne informacije o ODIHR-ovim inicijativama za borbu protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje, te za pregled svih resursa i publikacija, posjetite:

www.osce.org/odihr/tolerance

OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights

ul. Miodowa 10
00-251 Warsaw
Poland

Tel.: +48 22 520 0600

Fax: +48 22 520 0605

E-mail: tninfo@odihr.pl

